

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Прийтенко Н.І., ст.. гр.. ФКфес-13-1
Науковий керівник: д.е.н., проф. Пилипенко Ю. І.*

Стрімка динаміка сучасного життя породжує нові проблеми, активізує методологічні пошуки, формує нові парадигми вивчення економічних процесів. З їх численного переліку на сьогоднішній день виокремлюється проблема дефіциту фінансових ресурсів. Держава в сучасних умовах не в змозі самотійно здійснювати інвестування різних сфер економіки через брак бюджетних коштів. У зв'язку з цим, однією з найбільш важливих сучасних наукових проблем є створення економічних умов для іноземних інвестиційних проектів, з огляду на, те, що останнім часом вони значно скорочуються.

В умовах ринкової економіки організація інвестиційної політики окремої країни, яка повинна забезпечувати динаміку процесів розширеного відтворення господарської діяльності, є однією із найважливіших складових економічної політики держави. Організація інвестиційної діяльності потребує регулювання інвестиційного процесу як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях. Вирішальну роль в організації інвестиційної діяльності країни належить державі. Оскільки, саме державна інвестиційна політика дозволяє максимально використовувати наявний ресурсний потенціал для забезпечення соціально-економічного розвитку країни шляхом залучення у цей процес інвестицій.

Значна роль інвестицій у забезпеченні сталого розвитку держави та регіонів обумовлена тим, що саме інвестиції є основою модернізації та структурних перетворень в економіці, фактором підвищення продуктивності використання ресурсів та забезпечення конкурентоспроможності виробництва.

На сучасному етапі розвитку України існує значна кількість факторів, які значною мірою впливають на інвестиційну активність (рис. 1).

Інвестиційна діяльність є складним видом діяльності, яка несе в собі багато ризиків і на яку впливають безліч факторів. Так, попри те, що до 2007 р. потік іноземних інвестицій на внутрішній ринок України збільшувався, що було обумовлено такими чинниками, як прагнення закріпитися на перспективному ринку збуту України, прагнення одержувати прибуток на довгостроковій основі та дістати доступ до порівняно дешевих джерел сировини, то фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. призвела до обвального згортання інвестиційної діяльності в Україні. Зокрема, у 2009 р. обсяги інвестування в основний капітал скоротилися більш, ніж на 41,5% порівняно з 2008 р. Процес відновлення інвестиційної активності у після кризовий період розпочався із суттєвим відставанням від динаміки економічного зростання. Лише у 2011 р. вдалося забезпечити приріст росту капітальних інвестицій.

Фактори	Рівень впливу		
	макрорівень	мезорівень	мікрорівень
Інституціональні	<ul style="list-style-type: none"> - внутрішня і зовнішня політична стабільність країни; - гарантія прав і свобод особи; - ступінь державного втручання в економіку країни; - торговельна політика країни; - рівень інтегрованості національного законодавства у світове правове поле; - стабільність господарського, фінансового та податкового права; - захист інтелектуальної власності у країні; - митна політика й участь і світових організаціях; - захист прав вітчизняних та іноземних інвесторів 	<ul style="list-style-type: none"> - внутрішня і зовнішня політична стабільність регіону; - гарантія прав і свобод особи; - ступінь державного втручання в економіку регіону (галузі); - підтримка малого та середнього бізнесу в регіоні (галузі); - торговельна політика регіону; - захист інтелектуальної власності у регіоні; - ступінь легкості отримання дозволів та підключення до комунікацій. 	<ul style="list-style-type: none"> - стабільність внутрішньої політики підприємства; - гарантія прав і свобод працівника; - ступінь державного втручання в економіку підприємства; - торговельна політика підприємства; - діяльність підприємства відповідно до чинного нормативно-правового законодавства; - розвиток комунікаційної мережі на підприємстві.
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - загальна характеристика економіки й стабільність національної валюти; - темпи росту ВВП; - податки, тарифи, пільги; - можливість репатріації капіталів; - характеристика банківської системи та її послуг в економіці країни; - екологічна обстановка: вимоги стандартизації, квотування та штрафи в економіці країни; - валютні та фінансові ризики. 	<ul style="list-style-type: none"> - загальна характеристика економіки регіону (галузі); - темпи росту ВРП; - вивчення потреб та ресурсів регіону (галузі); - інформаційна кампанія в регіоні (галузі); - екологічна обстановка: вимоги стандартизації, квотування та штрафи в економіці регіону (галузі); - характеристики місцевих ринків. 	<ul style="list-style-type: none"> - загальна характеристика економіки підприємства; - темпи росту валової продукції підприємств; - норми середнього прибутку на підприємствах даного типу; - легкість та доступність кредитних ресурсів для підприємств; - фінансові ризики; - рівень інформаційного забезпечення та доступу до глобальних мереж; - вартість виробничих ресурсів.
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - рівень соціального розвитку суспільства, соціальних умов та життя населення в країні; - толерантність суспільства відносно інших віросповідань і національностей у країні; - ступінь політичної активності населення в країні; - рівень криміногенності в країні; - рівень розвитку профспілкового руху в країні. 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень соціального розвитку суспільства, соціальних умов та життя населення в регіоні; - ступінь політичної активності населення в регіоні; - рівень криміногенності в регіоні. - рівень розвитку профспілкового руху в регіоні. 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень освіченості та кваліфікаційної підготовки робочої сили; - активність профспілок на підприємстві; - соціально-психологічний клімат на підприємстві; - стилі та форми управління на підприємстві.

Рис. 1. Фактори, що формують інвестиційну привабливість на різних рівнях економіки

За даними офіційної статистики обсяг капітальних інвестицій в Україні у 2011 р. становив 259932 млн. грн. Однак, варто зазначити, що інвестиції в основний капітал у 2011 р. становили лише 15,9% ВВП країни (для порівняння у 2007 р. – 26,2%). З погляду перспективності розвитку економіки держави цього недостатньо. У 2012 р., попри уповільнення динаміки економічного

зростання, обумовлене, насамперед, негативними тенденціями розвитку світової економіки, в Україні зберігалася доволі висока динаміка інвестиційних процесів. Так, тільки за січень-вересень 2012 р. приріст капітальних інвестицій становив 17%. Проте поступово погіршуються передумови до подальшого розвитку інвестиційних процесів. Так, за даними Держстату в 2012 р. в економіку України іноземні інвестори вклали 6,013 млрд. дол. прямих інвестицій, що на 7,2% менше показника 2011 р. (6,480 млрд. дол.) Разом з тим, за результатами дослідження Європейської бізнес асоціації, у першому кварталі 2012 р. індекс інвестиційної привабливості України становив 2,18 балу за п'ятибальною шкалою, що є найнижчим значення за 4 роки.

За даними Держстату у 2013 р. чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну становив 2,86 млрд. дол., що у двічі менше від показника 2012 р. на 6,013 млрд. дол.. Зокрема, у четвертому кварталі 2013 р. порівняно з третім кварталом чистий приплив інвестицій становив 1,592 млрд. дол., а кількість країн інвесторів знизилась на 2 – до 136 країн. На кінець 2013 р. основними інвесторами України були такі країни, як Кіпр – 19, 036 млрд. дол., Німеччина – 6,292 млрд. дол., Нідерланди – 5,562 млрд. дол., Російська Федерація – 4, 278 млрд. дол., Австрія – 3,258 млрд. дол., Велика Британія – 2,714 млрд. дол., Британські Віргінські острови – 2, 494 млрд. дол., Франція – 1, 826 млрд. дол., Швейцарія – 1,325 млрд. дол., Італія – 1,268 млрд. дол. На ці країни припадає майже 83% від загального обсягу прямих інвестицій. На думку іноземних інвесторів, секторами, що ідеально підходять для системного інвестування з урахування поточної ситуації та перспектив подальшого розвитку є сільське господарство (92%), національна інфраструктура (91%), альтернативна енергетика(90%) і харчова промисловість (81%), що відображено на рисунку 2.

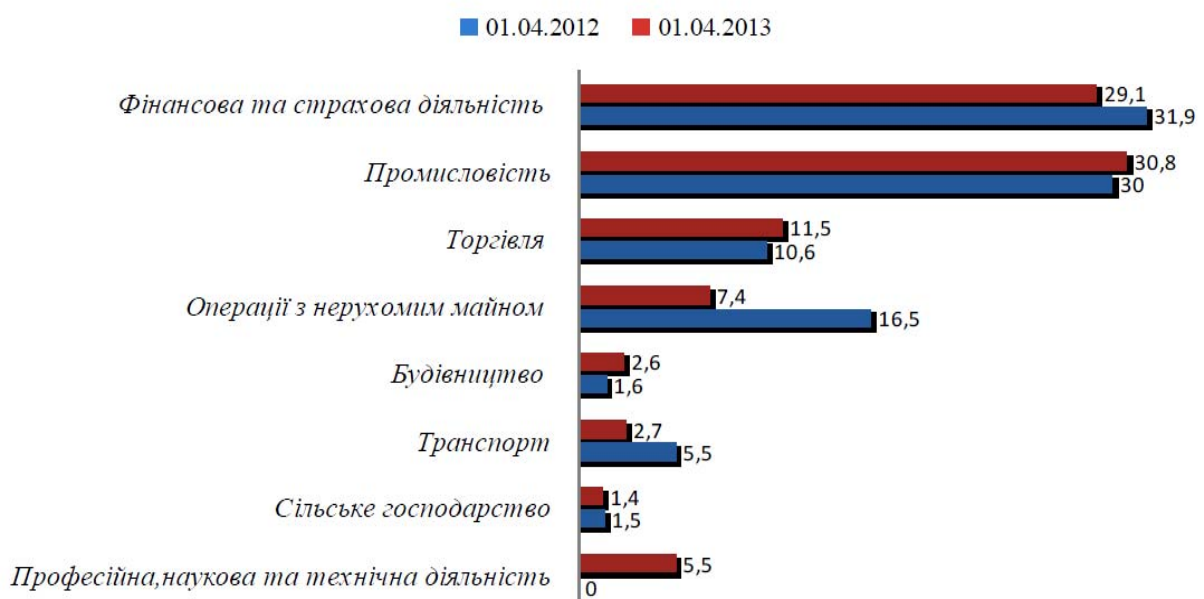

Рис.2. Розподіл прямих інвестицій за основними видами економічної діяльності (у % до загального обсягу інвестування)

Наразі сільське господарство є провідним сектором для іноземних інвесторів, про що свідчить зростання обсягів прямих іноземних інвестицій у цю галузь. Для більш повного аналізу обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку України слід розглянути їх динаміку.

Таблиця 1

Приріст прямих інвестицій (акціонерного капіталу)

Рік	Млн. дол. США	у % до попереднього року
1995	413,4	85,5
2000	593,2	125,9
2005	7843,1	384,2
2006	4717,3	60,1
2007	7935,4	168,2
2008	6073,7	76,5
2009	4436,6	73,0
2010	4753,0	107,1
2011	5527,9	116,3
2012	4962,9	89,8
2013	2860,1	57,6

Згідно з даними, станом на 1 січня 2014 р. обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку України з початку інвестування становив 58,157 млрд. дол., що на 5,2% більше, ніж на початок 2013 р. Заборгованість українських підприємств за кредитами і позиками та іншими зобов'язаннями перед прямими іноземними інвесторами на 1 січня 2014 р. становила 10,155 млрд. дол.. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку країни, включаючи акціонерний капітал і боргові інструменти на 1 січня 2014 р. становив 6,575 млрд. дол..

Загалом же на протязі останніх років в Україні спостерігається низька інвестиційна активність. Значне відставання рівня інвестицій на душу населення. Протягом останніх років обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні у розрахунку на душу населення залишається на досить низькому рівні – близько 1000 дол. США (рис.3), тоді як у Чехії – 7418 дол. США, Болгарії – 6226 дол. США, Казахстані – 3706 дол. США, Польщі – 3155 дол. США, Румунії – 2350 дол. США.

Необхідно зазначити, що структура за формами залучення іноземного капіталу за період 2003-2013 рр. значно змінилася. Так, якщо у 2003-2004 рр. внески у вигляді рухомого і нерухомого майна займали 28%-36%, то на сьогодні у структурі акціонерного капіталу нерезидентів домінують вкладення в грошових внесках. У структурі іноземних капіталовкладень головним інвестором в економіку України залишається Європейський Союз.

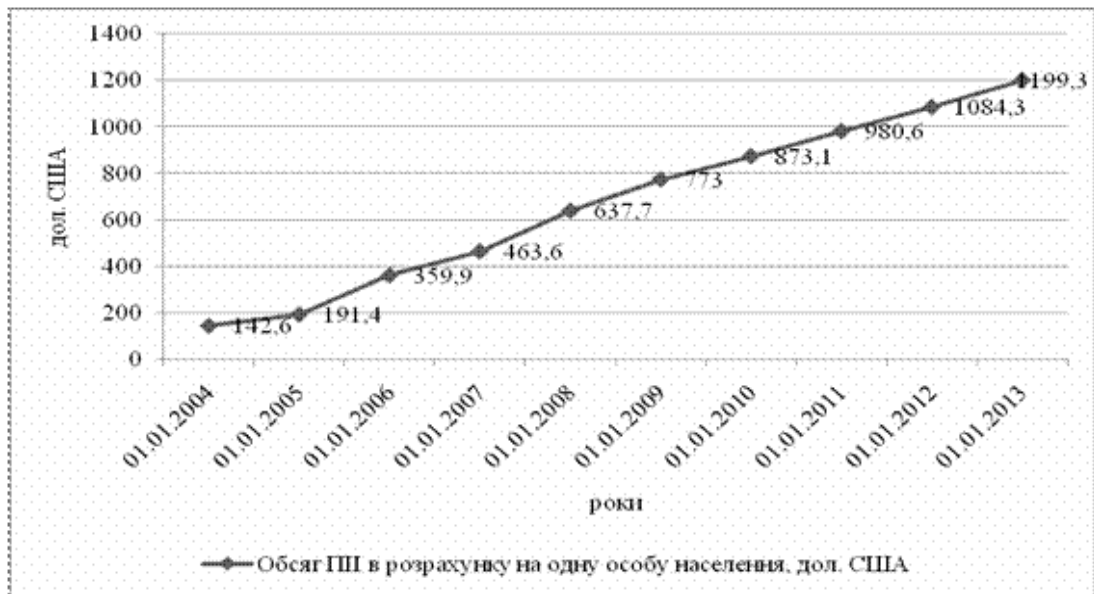

Рис.3. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні, у розрахунку на одні особу населення, дол.. США

За оцінками як внутрішніх, так і іноземних економічних суб'єктів, інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим. В період з 2010 р. в економіку було інвестовано в 11 разів менше, ніж в країни ЄС, в 2,5 разів менше, ніж в Китаї і навіть в три рази менше, ніж в Росію. Незалежних експертів стверджують, що інвестиційний клімат України в довгостроковій перспективі можливо покращити лише за допомогою євроінтеграційних процесів. За їх думкою, за таких умов, обсяг річних прямих інвестицій в економіку може збільшитися на 15% -26% від існуючих на сьогодні.

Інвестиційну проблему в економіці України на нинішньому етапі розвитку можна розв'язати шляхом забезпечення еквівалентності обміну між галузями і сферами економіки, встановлення економічно обґрунтованих і взаємовигідних ціна на інвестиційні ресурси та визначення пріоритетних напрямів іноземного інвестування, які б забезпечили прискорений вихід економіки з кризового стану.

Таким чином, для вирішення досить важливою проблеми, яка постала перед нашою країною, а саме для активізації інвестиційної діяльності необхідна ефективна інвестиційна політика держави. І саме ефективна інвестиційна політика держави стане запорукою покращення інвестиційного клімату країни та інвестиційної привабливості її регіонів та, як наслідок, призведе до стимулювання інвестиційної активності, підвищення іміджу України як інвестиційно привабливої держави з високим рівнем прибутковості інвестицій.

Список літератури:

1. Державна служба статистики в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Інвестиційний клімат України 2014-2015 рр.: прогнози експертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostobiz.ua>. – Загол. з екрану.

3. «Соціально-економічний розвиток України за січень-лютий 2014 р.». – Державна служба статистики

4. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість : сутність та засоби покращення / Н. О. Гребенюк // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – № 12. – С. 12–17

5. Івахненко І. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації / І. Івахненко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 2. – С. 7–9.

6. Томарева В. В. Оцінка інвестиційного клімату України та її регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal>. – Загол. з екрану.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ

*Рябенко Н.В., студентка групи МН-13-4,
Научный руководитель: к.э.н., доцент Черкавская Т.М*

Теневая экономика- сложное явление, свойственное всем странам современного мира, она отличается лишь объемами, формами и контролем. Теневой бизнес - это экономическая деятельность, противоречащая действующему законодательству, то есть совокупность нелегальных хозяйственных действий, не учитываемых и не контролируемых обществом производство, потребление, обмен и распределение материальных ресурсов, денежных средств; виды деятельности, направленные на формирование или удовлетворение антиобщественных деструктивных потребностей, культивирующие различные пороки человека. В высокоразвитых государствах, по разным оценкам, она составляет 17% от ВВП, в странах с переходной экономикой – более 20% и в развивающихся – свыше 40%. Теневая экономическая деятельность и методы борьбы с ней являются актуальнейшими проблемами современного общества.

Теневая экономика имеет следующие три сектора:

- 1) скрытый – неучтенный объем продукции, работников, услуг на предприятиях, имеющих статус юридического лица;
- 2) неформальный – неучтенный объем продукции, работников, услуг, произведенных физическими лицами, не имеющими статус юридического лица;
- 3) нелегальный – производство запрещенной продукции, использование работников, услуг.

Теневая экономика зачастую рассматривается как сугубо негативным хозяйственный и социальный феномен. В ней, как и во всяком другом сложном и многогранном общественном явлении можно выделить и позитивные аспекты. Рассмотрим некоторые из них, например – поведение человека на